

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΤΩΝ ΛΟΓΙΩΝ ΜΑΣ

ΤΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΑΠΟΜΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΩΑΝΑ

(Συνέχεια εκ του προηγούμενου)

Έγνοοιται, ότι τίποτε δεν άλλαζε στον κόσμο και στην Ελλάδα, με το κήρυγμα και το παράδειγμα του Ηερζλιχ Γιαννοπούλου. Το «Πανελλήνιον Κοινων» ζήμεινε ολότετα διάφορο προς τα φιλο- γερφά μανιφέστα του και ή προφητική του φωνή έβροσε, χωρίς καμ- μια απήχρηση, «φωνή βροστος» εν τή εομήφω.

Γιά πολόν καιρόν, από τότε, ο Γιαννοπούλος δεν ακούστανε πιά. Είχε απελπισθή τάχα κι' ο ίδιος από το ιδανικό του ή είχε συγκεντρωθεί περισσότερο σ' αυτό και, τραβηγμένος από την ζωή, είχε κλεισθεί μέσα στα τέγχη της ούτοπίας του και ζούσε με τις σκιές και τα φαντάσματα ενός κόσμου, που τον είχε πλάσει ο ίδιος; Δεν έράθανε πια την ηρώϊκή του έξοδα.

Ένα πρωί, πλημμυρισμένο από φως — το ελληνικό φως που τον είχε μεθύσει σε όλη του τη ζωή, σε δυνατά, καυτά κρασί — καβα- λάρησε ένα άστρο αλόγο, τραβήξε προς το Πέδραμα, με γοηροσο καλπαρομο, και, όταν αντίφρασε μπροστά του τα βράνα της Σαλα- μίνος, κατέβηκε στο γιάλο, προχώρησε — φανταστικός καβαλλάρης — στα γαλιανά διάφανα νερά, κράτησε τα ήγία του αλόγου του σ' ένα σημείο, προσβόλησε την καρδιά του, με το όλο, που κρατούσε ά- πάνω του, κι' έπεσε, νεκρός, από τη σέλα του, μέσα στα ίσρα κύμα- τα, που τον δέχτηκαν, αδιάφορα, κι' αυτά σαν τους ανθρώπους, για να τον ξεβρυσουν στο άζωρογάτι της Έλευσίνας, που τον έγινε τάφος, με λίγα λουλούδια του άγρου, που είχαν σκορπίσει άπάνω στο θάνατο σώμα του νεκρού 'Αδωνίδος, εδωληφτηζέ, χωριάτισσε, παρθένες.

Ο Ηερζλιχ Γιαννοπούλος δε στάθηκε τεχνο- κτορος στο έργο του θανάτου του από το έργο της ζωής του, θέλησε να δημιουργήση έναν ελληνικό θάνατο και πραγματοποιήσε ένα θάνατο, που θα ταίριαζε περισσότερο στον Άδν Κιζότι, παρά σ' έναν Έλληνα «έστέτ». Η Μοίρα του Μαχηρίου (πλήρη στάθηκε έτσι ή Μοίρα της ζωής και του θανάτου του, και Μοίρα βαρβαρική ταρχική.

IV

Λάμπρος Πορφύρας

Για το κοινωτικό ποιητή των «Σκιών» μου είνε μια έξαιρετική τυχάρωστη άνάμνηση, ότι τον δέχτηκε, σε πνευματικό άνάδοχο, απ' την κολη- πηφρα της Ποιήσεως, και ότι άποστήθια, μ' ένα κάποιον τρόπο, μπροστά στο βωμό, για τον άνήλι- κτο Σάμβολο της ποιητικής Ηίστορας.

Έκείνον τον καιρό μαζεύομαστε, κάθε βράδυ, στο σπίτι κάποιου ξαδέφωτου μου στον Πειραιά μερικοί φίλοι, όπως ο Στρατήγης, ο Κερκυραίος Ρημόπουλος, ο ποιητής του λιμανιού του «Υπο- ψηφίου», του πρώτου ελληνικού μελοδωμάτου του Σύντα, ο Κερκυραίος έπισης διεκχόρος και λόγιος Μανοούος — δε φορομια άν κανέναν άλλος άνήλιχ — και μιλούσαμε, συνήθως, για φιλολογία και τέχνη. Στην συντροφιά μας ήτανε και ο Θεο- δωρος Σωφίτης, ένας τύπος σωτηρικού στωϊκού, που δεν άνακα- τέβαινε με την φιλολογία, άρατούσε όμως, φαίνεται, ν' άκούη τις ομιλίες μας, ίσως επειδή δεν ήτανε άποροσομένος να μιλή ο ίδιος. Αργότερα άποδείχτηκε, ότι ο καλός αυτός άνθρωπος, οχι μόνο δεν ήτανε άαγετος με τις Μούσες, αλλά συγγένεσε σενότατα μ' αυτές, αφού ήτανε θεϊός — αδελφός της μητέρας — του Λάμπρου Πορφύρα.

Ένα βράδυ, λοιπόν, ο στωϊκός Θεόδωρος, άνοιξε το στόμα του, για να μας πη — φανταζότανε ότι το πλάγμα μας ένδιαφέρε — ότι το άνήλιχ του, ο Λημητρικός Σύνταμος, μαθητής του Γερνασίου, έγραφε ποιήματα. Το γνωρίζαμε όλοι το μικροκακομένο, χλομο και δαυλο παιδάκι, που έβγαινε συχνά με το θείο του στον περίπα- το και που φαινότανε πλόν μικρότερο από την ήλιζία του. Και έννιχται, ότι άκούσαμε την είδηση, με σχετική άδιαφορία. Τι ποιήματα, έπί τέλους, μπορούσε να γράφη ο Λημητρικός; Όποσδι- ποτε για να εδωριστήσουμε το θείο του, που φαινότανε να έπιθυ- μούσε μια έγκυρη γνώμη για τους στίχους του μικρού άνηριού του, του είπαμε:

— Δεν τον παίρνεις κανένα απ' τα ποιήματα αυτά να μας το φέρης να το ίδουμε για περιέργεια;

Το άλλο βράδυ ο Θεόδωρος μας έφερε περισσότερα από ένα, γραμμένα άπάνω σε χαρακωμένα φύλλα, σχισμένα από κάποιον τε- ρακίο. Τα μοιραστήκαμε κι' άρχισαμε να τα διαβάζουμε, καθένας χωριστά. Έξαφνα ο ένας άρχισε να κωτάξη τον άλλο.

— Λες να είνε δικά του;

— Δεν ξέρω. Αυτό έδω σά να μου θυμίζη κάποιο ποίημα του Δροσίτη.

— Μα κι' αυτό έδω μου φαίνεται πως το έχω ξαναδιαβάση κι' εγώ. Νομίζω πως είνε του Πολέμη...

— Κάπου το έχω διαβάσει κι' αυτό. Δέ θυμομαι όμως, που. Είχαμε καταλήξει δηλαδή, άπάνω-κάτω, στο συμπέρασμα, ότι τα ποιήματα του μικρού, ήσαν απλές άντιγραφές, που μας τις παρουσίαζε για δικές του. Κάτι τέτοιου δεν έτροχε βέβαια. Άλλά οι στίχοι και ή κατασκευή γενικά των ποιημάτων ήσαν σχεδόν άρταιστα για ένα παιδάκι της ήλιζίας του και δικαιολογούσαν κάθε ύποψία. Όπως φάνηκε, εκ των ύστερον, ο μικρός δεν ήταν λογο- κλόπος. Είχεν έπιρορασθή, απλώς, από τους ποιητές που διάβαζε, έννοιον τον καιρό. Γι' αυτό άκούβως όλοι, ενώ είχαμε σχεδόν τη βεβαιότητα, ότι τα ποιήματα αυτά τα είχαμε ξαναδιαβάσει κά- που, δεν μπορούσαμε να θυμηθούμε, ούτε ποιανού ήσαν, ούτε ποιά τα διαβάσαμε. Μέσα στη γενική αυτή άπορία, έπρότεινα τότε να γίνη ένα παίραμα.

— Άκούσ' έδώ, άγαπητέ Θεόδωρε... είπα στο θείο του μικρού, που μάτια κέρμενε από έναν κύκλο ειδικών μιά όριστική, τέλος πάν- των, κρίση για τα έργα του άνεμου του. 'Απ' αυτά έδω τα ποιη- ματα, που μας έφερες δεν μπορούμε να καταλάβουμε τίποτε. Θα δώσουμε, λοιπόν, ένα θέμα στο Λημητρικό. 'Αλλά- νω σ' αυτό θα γράφη ένα ποίημα και θα μας το φέρης να το ίδουμε. Λοιπόν το θέμα μας είνε: «Η έπιστροφή του ναυτή». Ένα ναυτοπολο γο- ρίζει με το καρδίη στο νησί του. Τα άλλα θα μας τα πη ο ποιητής.

Είχα διαλέξη επίτηδες το κοινό αυτό θέμα, που μπορούσε να δώση μια απλή και εύκολη έμνευση, σά θέμα γνώμο σ' ένα παιδί, που είχε γεννηθεί και άνατραφεί κοντά στη θάλασσα και τα καρ- βία της. Και το άλλο βράδυ ο μικρός ποιητής μας έστειλε το ποίημά του. Λοιπόν, όμολογώ, ότι λίγες φορές δοκίμασα τέτοια έκκληξη στη ζωή μου. Ένώ όλοι περιμέναμε, το πολύ-πολύ, μια όμορφη κοι- νοτυπία, ο μικρός ποιητάκος μας έδειξε πως και από το κοινότερο θέμα, ένας ποιητής, που αισθάνε- ται άληθινα, μπορεί να βγάλη ένα πρωτότυπο κα- λήτεγμημα. Είχε πάσει, πράγματι, το θέμα του τόσο ασυνήθιστα, είχε άποφάσει τόσο άπιστευτα όλα τα χλοσειωμένα άπάνω σ' αυτό, το είχε διαχειο- σθεί με τόσο άτομικότητα, ώστε ή εύκολία που θέλησα να του δώσω, διαλέγοντας το θέμα αυτό, έ- γεινε γι' αυτόν μια δυσκολία, που βρήκε τη δύναμη να την κατανικήση, με μια μεσοτητα άνέλιπτη για την ήλιζία του. Όσες λεπτομερειαζές άτέλειες κι' άν είχε το ποίημα, μας έδειξε όμως καθαρά, ότι είχαμε μπροστά μας έναν γεννημένο ποιητή.

Και τώρα, που θυμάμαι την καλή αυτή, συμπαθητική ιστορία, αισθάνομαι την άνάγκη να ζητήσω συγχόρηση από το Λάμπρο Πορφύρα, για την ταπεινώση, που επέβαλα, τη μακρονή έζεινη ήμερα, στο Λημητρικό Σύνταμο, ύποχρεώνοντάς τον να δώση ξε- τίτισε μπροστά μου.

Ο Λημητρικός, μαθαίνοντας από το θείο του την εύνοϊχη μας κρίση, ήρθε δειλά, την άλλη μέρα στο σπίτι μου και μοίφερε μερικά νέα ποιήματά του, γραμμένα πάντα σε σχισμένα φύλλα μα- θητικόν τετραδίων. Η έπιτυχία του στο «Γυρισμό του Ναυτή» δεν ήτανε τυχαία. Όλα τα ποιήματα, που μου είχε φέρει, έδειχναν πιο περισσότερο από λιγότερο, τον ποιητή, που δεν ήτανε φοβος να σταματήση σά πρώτα του αυτά δοκίμια. Ένα μάλιστα απ' αυτά, χωρίς τίτλο, θυμομαι, ότι μοίκανε ξεχωριστήν έντύπωση. Το τι- τλοφορησε: «Η θλίψη του μαρι τρου» και παραζάλεσα το μικρό ποιητή να μου το άφήση να το δώσω σε κανένα περιοδικό. Μου το άφησε, με συγκίνηση, κι' έγραφε σκυφτός και κάπως φοβισμένος. Το άλλο που ήρθε στο σπίτι μου ο μακαρίτης Γ. Κοττής, Πει- ραιώτης δημοσιογράφος, που έβγαζε, την εποχή εκείνη, το περιο- κό «Στάδιο».

— Μο ένομάσατε όλη; μου είπε, θυμίζοντάς μου κάποιον υπό- σρηση συνεργασίας.

(Αζωλοφει)

Παύλος Νιρβανάνε

